

Classe 4

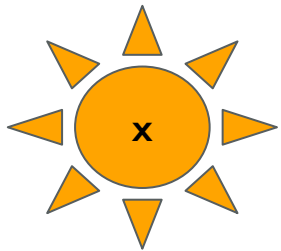
GUERRA CIVIL (1936-1939)

Classes de preparació de la Selectivitat

EIX CRONOLÒGIC DE LA GUERRA

ÀMBIT INTERNACIONAL	<ul style="list-style-type: none"> juliol-agost Comitè de No-intervenció 		<ul style="list-style-type: none"> 26 abril Bombardeig de Gernika per la Legió Còndor 	<ul style="list-style-type: none"> 23 juny Alemanya i Itàlia abandonen el Comitè de No-intervenció 	<ul style="list-style-type: none"> 21 setembre El Vaticà nomena representant davant Franco 	<ul style="list-style-type: none"> setembre Retirada de les Brigades Internacionals 		<ul style="list-style-type: none"> febrer França i Anglaterra reconeixen el govern de Franco
	1936	1937		1938		1939		
FETS DE GUERRA	<ul style="list-style-type: none"> 18 juliol Insurrecció 	<ul style="list-style-type: none"> 7 novembre Defensa de Madrid febrer Batalla del Jarama març Batalla de Guadalajara 	<ul style="list-style-type: none"> abril/novembre Guerra al nord. Ocupació de tot el Cantàbric pels insurrectes 	<ul style="list-style-type: none"> gener/febrer Batalla de Terol març/abril Ofensiva de Franco a Aragó 	<ul style="list-style-type: none"> juliol/novembre Batalla de l'Ebre 	<ul style="list-style-type: none"> gener Ocupació de Barcelona 	<ul style="list-style-type: none"> febrer Arribada a la frontera francesa 	<ul style="list-style-type: none"> març Ocupació de la zona centre 1 abril Fi de la guerra
ZONA REPUBLICANA	<ul style="list-style-type: none"> 21 juliol Comitè de Milícies Antifeixistes 11 agost Consell d'Economia de Catalunya 	<ul style="list-style-type: none"> setembre Govern de Largo Caballero. Govern d'unitat a Catalunya 	<ul style="list-style-type: none"> maig Fets de maig. Govern de Negrín. Dissolució del POUM juny Nou executiu català sense CNT 	<ul style="list-style-type: none"> octubre Trasllat del govern, de València a Barcelona 	<ul style="list-style-type: none"> abril Tretze punts de Negrín 		<ul style="list-style-type: none"> febrer Exili del govern a França 	<ul style="list-style-type: none"> març Cop d'Estat del coronel Casado i entrada dels nacionals a Madrid
ZONA INSURRECTA	<ul style="list-style-type: none"> 24 juliol Junta de Defensa Nacional (Burgos) 	<ul style="list-style-type: none"> 1 octubre Franco, Generalíssim i Cap del Govern de l'Estat 	<ul style="list-style-type: none"> 19 abril Unificació i creació de FET y de las JONS 	<ul style="list-style-type: none"> gener Franco designa el seu primer govern 	<ul style="list-style-type: none"> març Aprovació del Fuero del Trabajo 	<ul style="list-style-type: none"> abril Abolició de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya 	<ul style="list-style-type: none"> últim comunicat de guerra, Burgos 	<ul style="list-style-type: none"> 1 abril

Ex 1.

Fonts històriques

Selectivitat
2010-2025

Text A. Instruccions secretes per al preparatiu del cop d'estat.

Se tendrá en cuenta que la acción ha de ser en extremo violenta para reducir lo antes posible al enemigo, que es fuerte y bien organizado. Desde luego, serán encarcelados todos los directivos de los partidos políticos, sociedades o sindicatos no afectos al movimiento, aplicándoles castigos ejemplares a dichos individuos para estrangular los movimientos de rebeldía o huelgas. Conquistado el poder, se instaurará una dictadura militar que tenga por misión inmediata restablecer el orden público, imponer el imperio de la ley y reforzar convenientemente al ejército, para consolidar la situación de hecho, que pasará a ser de derecho.

Madrid, 25 de abril de 1936.

El Director

FONT: Fragment d'una instrucció secreta que el general Emilio Mola (amb el pseudònim d'*El Director*) envià als implicats en els preparatius del cop d'estat.

Text B. La justificació del cop d'estat.

Alguien ha dicho que el movimiento militar ha sido preparado por unos generales ambiciosos y alentados por ciertos partidos políticos dolidos de una derrota electoral. Esto no es cierto. Nosotros hemos ido al Movimiento [...] para librar a nuestra Patria del caos de la anarquía, caos que desde que escaló al poder el llamado Frente Popular iba preparándose con todo detalle. [...]

Se nos pregunta del otro lado que adónde vamos. Es fácil, y lo hemos repetido muchas veces: a imponer el orden, a dar pan y trabajo [...]. Y luego a edificar un estado grande, fuerte, poderoso, que ha de tener por gallardo remate, allá en la altura, una cruz [...], símbolo de nuestra religión y de nuestra fe, lo único que ha quedado y quedará intacto en esta vorágine de locura [...].

En resumen: ni rendición, ni abrazos de Vergara, ni pactos del Zanjón, ni nada que no sea victoria aplastante y definitiva.

FONT: Allocució del general Emilio Mola a Radio Castilla. Burgos, agost del 1936.

La Guerra Civil: l'aixecament militar (17-20 de juliol de 1936)

- Ciutats on triomfa l'aixecament militar
- Ciutats on l'aixecament fracassa
- Zona franquista
- Zona republicana

FONT: Fernando GARCÍA DE CORTÁZAR. *Atlas de historia de España*.
Barcelona: Planeta, 2003, p. 480.

Inici de la Guerra Civil. Aeròdrom de Tetuan (Protectorat espanyol del Marroc), finals de juliol del 1936.

FONT: Arxiu fotogràfic de l'Exèrcit de l'Aire, Ministeri de Defensa.

Barcelona, 19 de juliol de 1936

PAU Juny 2022

FONT: Carlos Pérez de Rozas, Arxiu Fotogràfic de Barcelona.

La Guerra Civil a Catalunya

Sortida cap al front de la columna Los Aguiluchos (FAI), el 28 d'agost de 1936 a Barcelona.

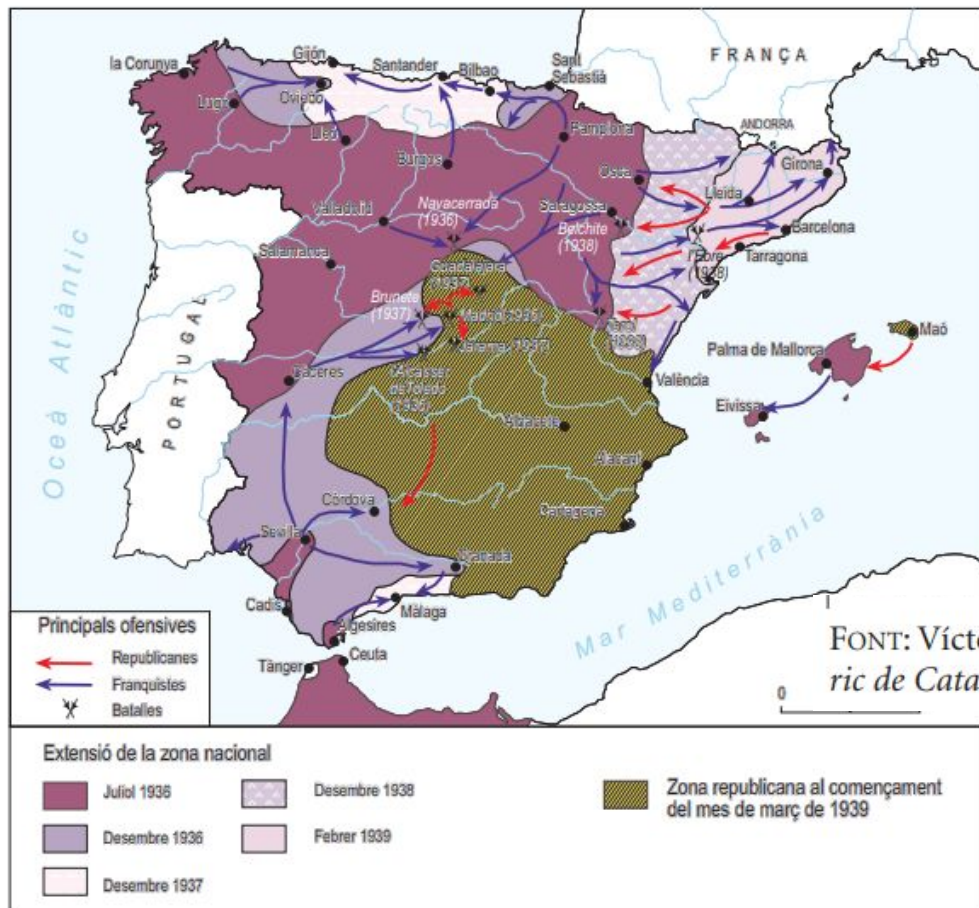
FONT: Carlos Pérez de Rozas, Arxiu fotogràfic de Barcelona.

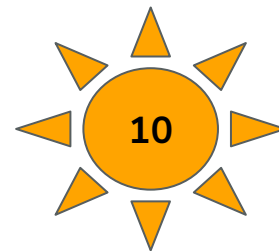
La Guerra Civil

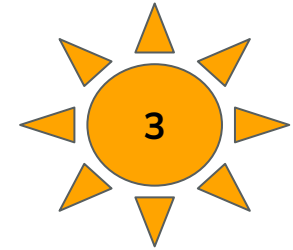
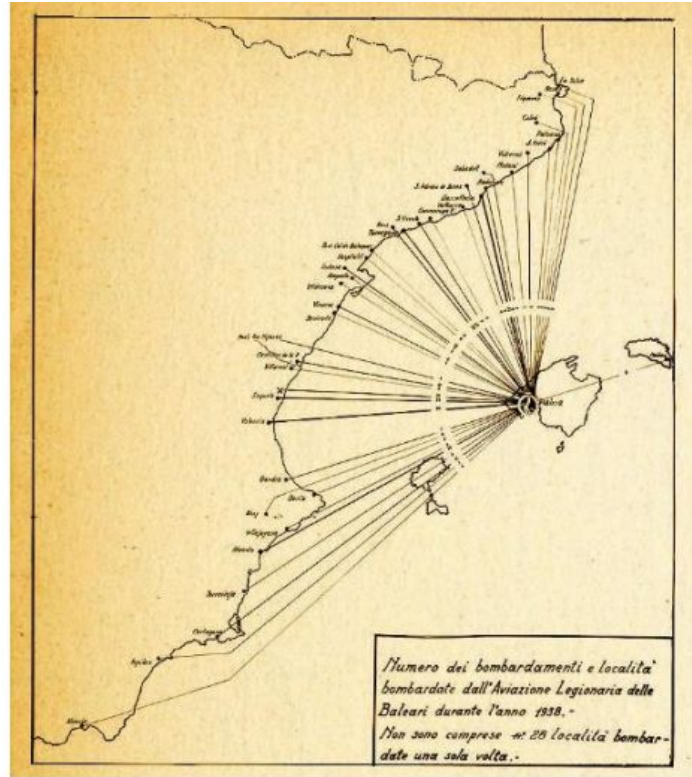
FONT: Premsa de Madrid, novembre de 1936.

La Guerra Civil espanyola (1936-1939)

FONT: Víctor HURTADO, Cristina GATELL i Felipe MOLINERO. *Atlas històric de Catalunya*. Barcelona: Vicens Vives, 1998, p. 114.

Font: Procedent del fons de *l'Operazione militare Spagna*, dipositat a l'*Ufficio Storico delle Aeronautica Militare* de Roma.

Decret de collectivització de les empreses industrials i comercials

La criminal sublevació militar del 19 de juliol ha produït un trastorn extraordinari a l'economia del país. El Consell de la Generalitat ha d'atendre a la reconstrucció dels estralls que ha causat a la indústria i al comerç de Catalunya la traïció dels que intentaven imposar al nostre país un règim de força. La reacció popular produïda per aquella sublevació ha estat d'una intensitat tal que ha provocat una profunda transformació econòmico-social, els fonaments de la qual s'estan posant a Catalunya. L'acumulació de riqueses en mans d'un grup de persones cada vegada menor anava seguida de l'acumulació de misèria en la classe treballadora i pel fet que aquell grup per a salvar els seus privilegis no ha dubtat a provocar una guerra cruenta, la victòria del poble equivaldrà a la mort del capitalisme. [...]

Ateses les consideracions precedents, i vist l'informe del Consell d'Economia [...],

DECRETO:

Article 1r. D'acord amb les normes que s'estableixen en el present decret, les empreses industrials i comercials de Catalunya es classifiquen en:

a) *Empreses collectivitzades*, en les quals la responsabilitat de la direcció recau en els mateixos obrers que les integren, representats per un Consell d'Empresa, i

b) *Empreses privades*, en les quals la direcció és a càrrec del propietari o gerent, amb la col·laboració i fiscalització del Comitè Obrer de Control.

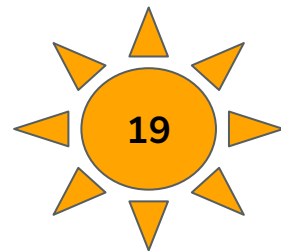
[...]

Barcelona, 24 d'octubre de 1936.

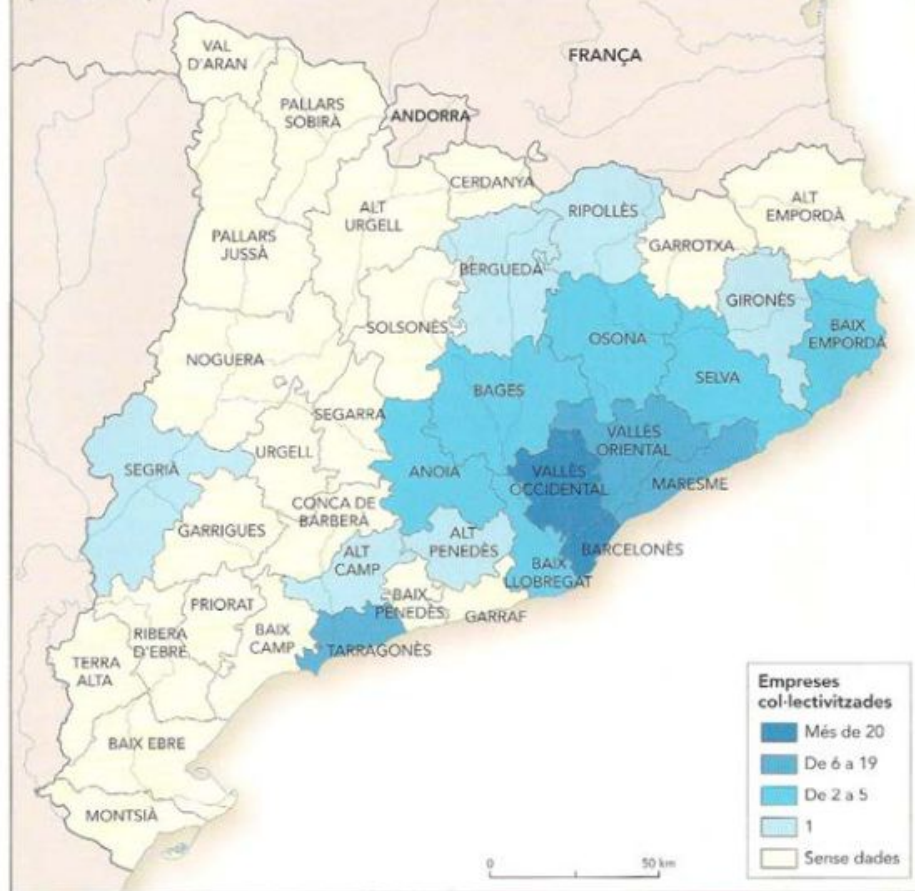
El Conseller Primer,
Josep Tarradellas

El Conseller d'Economia,
Joan P. Fàbregas

FONT: *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, núm. 302 (28 octubre 1936).

Agrupacions d'empreses col·lectivitzades (1936-1939)

PAU Juny 2016

Les collectivitzacions a Catalunya durant la Guerra Civil
FONT: Víctor HURTADO, Antoni SEGURA i Joan VILLARROYA. *Atlas de la Guerra Civil a Catalunya*. Barcelona: DAU, 2010, p. 371.

AIXAFEM EL FEIXISME

Edici6 per la Comissaria de Propaganda de la Generalitat de Catalunya. Per Ferrer

La Guerra Civil a Catalunya
FONT: Pere Català Pic. *Aixafem el feixisme*.
Comissaria de Propaganda de la Generalitat
de Catalunya, novembre del 1936.

PAU Setembre 2019, Setembre 2015, ex 2025

La Guerra Civil a Catalunya

FONT: José Bardasano, Joventuts Socialistes Unificades, 1937.

NOTA: La figura que surt de la boca del canó porta un braçal amb una creu gammada.

PAU Juny 2018

FONT: Carles Fontserè, Sindicat de Dibuixants Professionals, 1936.

PAU Juny 2017

1. La llegenda de la cinta que envolta les columnes diu: «Plus Ultra».

2. El lema de la cinta superior és «Una Grande Libre»; i la llegenda al voltant de les columnes és: «Plus Ultra».

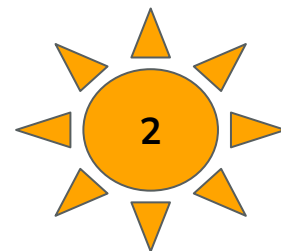
Símbols de la Guerra Civil espanyola

FONT: Instituto de Historia y Cultura Militar. Madrid.

PAU Juny 2015

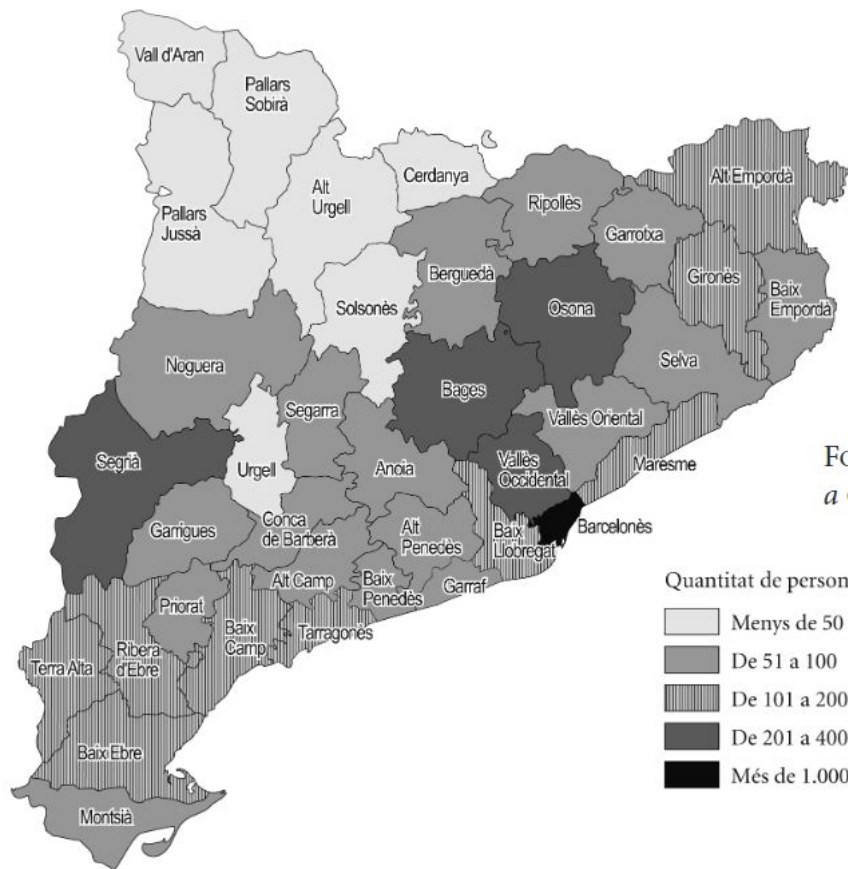
La violència a la rereguarda de Catalunya

<i>Bisbat</i>	<i>Nombre de sacerdots (1936)</i>	<i>Nombre de sacerdots morts (a partir del 19.07.36)</i>	<i>Percentatge</i>
Barcelona	1.251	277	23,3
Tortosa	515	316	61,2
Girona	900	195	21,5
Vic	652	180	27,1
Tarragona	404	136	32,4
Lleida	410	270	65,8
Urgell	548	107	19,5
Solsona	380	60	15,7
<i>Total</i>	5.060	1.541	<i>Mitjana:</i> 30,45

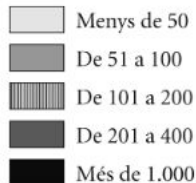
FONT: Josep Maria SOLÉ I SABATÉ i Joan VILLARROYA I FONT (dir.). *Breu història de la Guerra Civil a Catalunya*. Vol. 1. Barcelona: Edicions 62, 2005, p. 158.

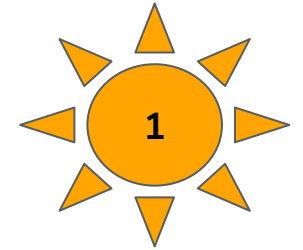
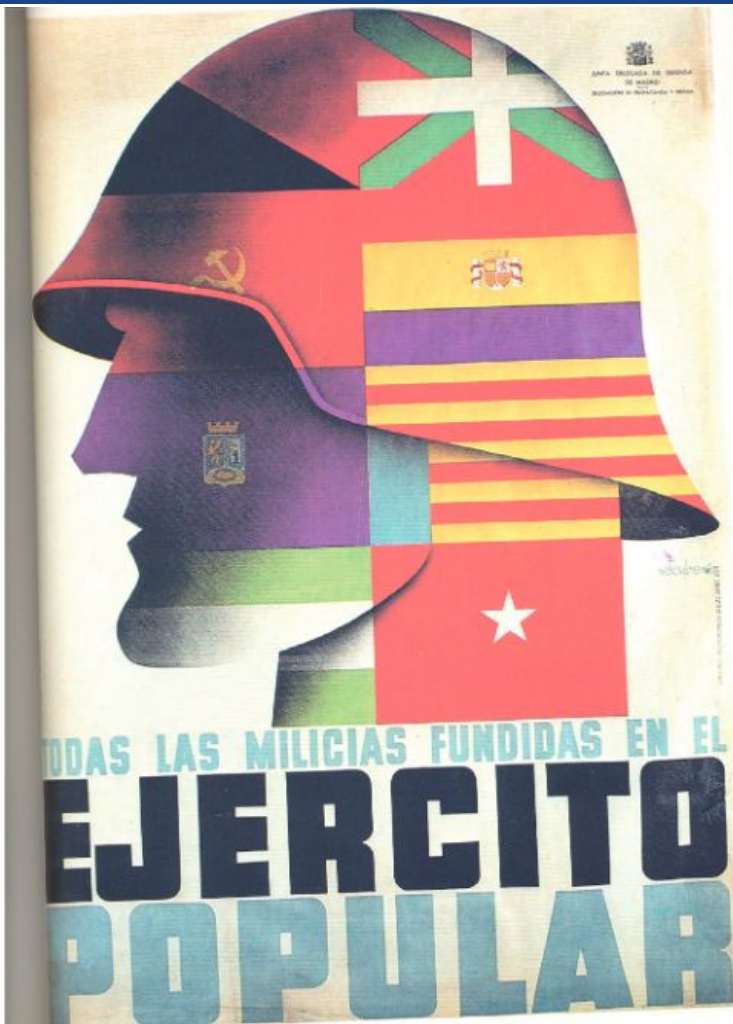
Morts per la violència revolucionària (juliol, agost, setembre de 1936)

FONT: V. HURTADO, A. SEGURA i J. VILLARROYA. *Atles de la Guerra Civil a Catalunya*. Barcelona: DAU, 2010, p. 90.

Quantitat de persones

FONT: J. MELENDRERAS. Junta Delegada de
Defensa de Madrid, 1936-1939.

PAU Setembre 2012

Els refugiats a Catalunya durant la Guerra Civil

AJUNTAMENT DE LA VILA DE RIPOLL

PRESIDENCIA

Encarnació Mar-
tin
Joana y Miguel
Garrido Mar-
tin.

AJUNTAMENT DE RIPOLL
Registre de sortida
18 AGO 1937
Núm. 1160

Per la present s'autoritza als tres refugiats que s'indiquen al marge que en l'actualitat resideixin a un poble de la provincia de Lleida per tal que puguin traslladar-se a aquesta població en qualitat de refugiats de guerra.

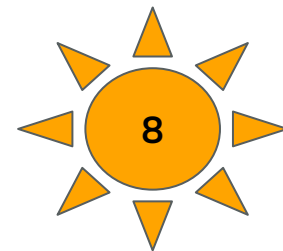
Es prega a les Autoritats de la població de la qual depenguin no posin dificultats als trasllats dels esmentats refugiats a aquesta població.

Ripoll 18 d'Agost del 1937.

L'Alcal de,

FONT: Autorització de l'alcalde de Ripoll perquè es puguin traslladar tres refugiats des d'un poble de Lleida a Ripoll, 18 d'agost de 1937. Oficina Administrativa del Comitè Central d'Ajut als Refugiats de Catalunya.

FONT: Ajuntament d'Altafulla (Tarragonès), novembre de 1937.

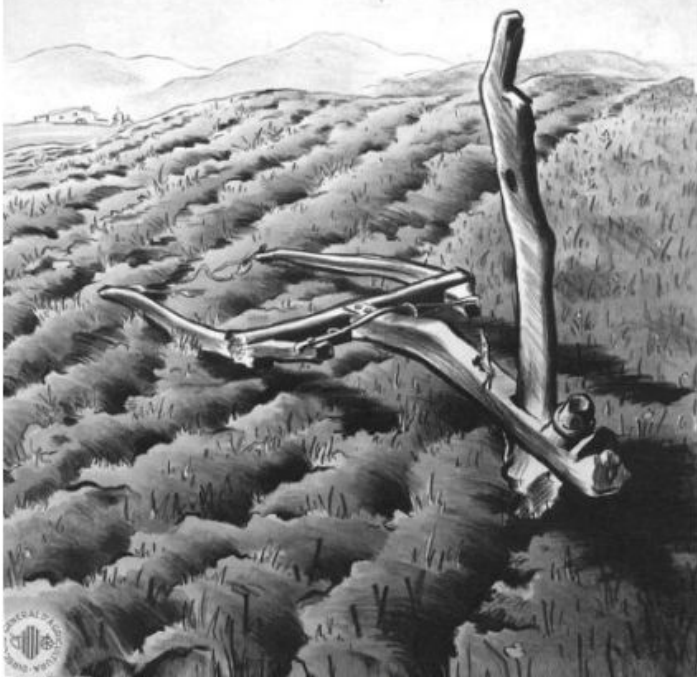
A la central de la Telefónica de la plaça de Catalunya es presentaren un bon dia un bon grapat de guàrdies i policies, comandats per Rodríguez Salas, comissari d'Ordre Públic. Per què? Senzillament i de manera planera, el PSUC i Estat Català, que en tant que partits no intervenien a Telèfons, tenien la necessitat de controlar la Telefónica per a llurs finalitats conspiratives. La CNT no s'hi avingué, perquè s'adonaren d'allò que es tramava a Telèfons.

[...]

A més del fet de la Telefónica, apareixen fortificats els centres d'Estat Català i del PSUC. Apareixen els fusells als carrers i és davant d'aquestes demostracions de guerra que alguns camarades es preparen per a la defensa, havent suposat, ben encertadament, que es tracta de donar la batalla a la CNT, sent la incautació de la Telefónica pel PSUC i Estat Català la primera etapa del pla.

FONT: Informe del Comitè Nacional de la CNT. València, 6 de juny de 1937 (text traduït).

**NO DEIXEU CAP ARADA INACTIVA
NI GENS DE TERRA SENSE TREBALLAR
OCUPEU EL LLOC DELS QUE SON
AL FRONT I LLUITEN PEL BENESTAR
I LA LLIBERTAT VOSTRES**

FONT: Direcció General d'Agricultura de la
Generalitat de Catalunya, 1937.

Portada A. La prensa i el canvi polític: la Guerra Civil a Catalunya.

FONT: *La Vanguardia* [Barcelona] (25 gener 1939).

Portada B. La premsa i el canvi polític: els inicis del franquisme a Catalunya.

FONT: *La Vanguardia* [Barcelona] (27 gener 1939).

NOTA: El titular de la portada en català seria: «Barcelona per a l'Espanya invicta de Franco».

Bombardejos sobre Barcelona

FONT: Aviazione Legionaria Italiana, 18 de març de 1938.

PAU Setembre 2014

La batalla de l'Ebre

Parte de guerra del día de hoy. Burgos, 14 de noviembre de 1938.

En el sector del Ebro han continuado nuestras tropas la persecución del enemigo, ocupándose el pueblo de [La] Fatarella, así como importantes posiciones en las estribaciones de la sierra del mismo nombre. [...]

Ha quedado ocupada y limpia de enemigos una zona de más de 100 kilómetros cuadrados. Nuestro avance ha tenido una profundidad de 11 kilómetros en algunas direcciones, quedando en nuestro poder 10 kilómetros del ferrocarril de Zaragoza a Barcelona.

El material cogido al enemigo es importantísimo y da idea de la gran derrota sufrida por los rojos, pues, sólo de armamento, van contados hasta ahora 1.263 fusiles, 27 ametralladoras, varios morteros de 81, así como depósitos de municiones de todas clases. [...]

En la cabeza de puente de Serós, una mina propia ha volado un tanque ruso del enemigo.

Nuestros aparatos han bombardeado en el día de hoy los objetivos militares del puerto de Barcelona, alcanzando los muelles y un barco. También se bombardearon las centrales eléctricas de San Adrián de Besós y la fábrica Cros, provocando explosiones.

FONT: *Diario de Burgos* (15 noviembre 1938), p. 1.

Comunicat de guerra republicà del 25 de juliol de 1938

La jornada d'avui ha constituït un triomf per a les armes republicanes, que han portat a terme una operació de guerra d'extraordinària dificultat amb la major precisió, i han conquerit tots els objectius fixats pel Comandament.

En les primeres hores de la matinada, les forces espanyoles creuaren el riu Ebre entre Mequinensa i Amposta, per sorpresa en alguns punts i en d'altres a viva força. Els nostres soldats, han destruït totes les resistències, han fet més de cinc-cents presoners i han capturat abundant material de guerra, artilleria i armament d'infanteria.

Moltes unitats enemigues, incapaces de resistir el nostre violent atac, han fugit a la desbandada.

Els nostres soldats continuen el seu avenç a l'hora de tancar aquest comunicat.

L'aviació italoalemanya ha pretès de respondre al nostre atac amb una acció d'esclafament, actuant sense interrupció durant tot el dia sense poder detenir l'avenç de les columnes espanyoles. Pel foc dels nostres antiaeris han estat abatuts dos trimotors, un Junker i un Heinkel.

FONT: Traducció d'un comunicat de guerra republicà (25 juliol 1938).

Reus, 15 de gener de 1939

PAU Juliol 2020

FONT: Cristina MARTÍNEZ DE VEGA i Víctor LAHUERTA. *Kautela*. Saragossa: Institución Fernando El Católico, 2018, p. 80.

Ban del general en cap de l'Exèrcit del Nord

Fidel Dávila, General en Jefe del Ejército del Norte, ordeno y mando:

Artículo 1.º Queda reintegrada la ciudad de Barcelona y demás territorio liberado de las provincias catalanas a la soberanía del Estado Español, cuya jefatura ostenta el Generalísimo de las fuerzas de Tierra, Mar y Aire, capitán general del Ejército y de la Armada, jefe nacional de FET y de las JONS, Excelentísimo Señor don Francisco Franco Bahamonde.

Artículo 2.º Declaro sin ningún valor ni efecto todas las disposiciones y nombramientos dictados con posterioridad al 18 de julio de 1936 por los rebeldes que detentaban el poder.

Artículo 3.º Entra en vigor a partir de hoy todo el Derecho del Nuevo Estado que, de acuerdo con el principio de unidad de la Patria, devuelve a las provincias catalanas el honor de ser gobernadas en pie de igualdad con sus hermanas del resto de España.

26 de enero de 1939

FONT: Josep BENET. *Catalunya sota el règim franquista: Informe sobre la persecució de la llengua i la cultura de Catalunya pel règim del general Franco*. Barcelona: Blume, 1979, p. 221-222.

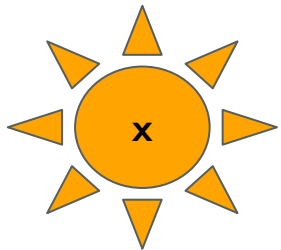
Comunicat oficial de guerra

En el día de hoy, cautivo y desarmado el Ejército Rojo, han alcanzado las tropas nacionales sus últimos objetivos militares. La guerra ha terminado.

El Generalísimo Franco

Burgos, 1.º de abril de 1939.

FONT: ABC [Sevilla] (2 abril 1939).

Ex 2.

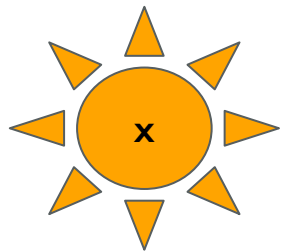
Termes
històrics

Selectivitat 2025

TERMES HISTÒRICS GUERRA CIVIL

Alzamiento Nacional, Batalla de l'Ebre, bombardeig civil, Brigades Internacionals, Cabanellas, Casado, Caudillo, CNT, Comitè de milícies Antifeixistes, Comitè Local, Comitè No Intervenció, Consell d'Economia de Catalunya, Decret d'Unificació, Dret de col·lectivitzacions, Edifici Telefònica, Exèrcit popular, Exili, Èxode, Facciosos, FAI, FET i de les JONS, Fets Maig, Franco, Fur del Treball, *Generalísimo*, Giral, Goded, Junta de defensa, *Junta Técnica del Estado*, Largo Caballero, Legió Cóndor, Llei de Responsabilidades Polítiques, Manzanares, Lleva del Biberó, Milicians, Militarització milícies, Mola, *Movimiento Nacional*, Nacionals, Negrín, Passejades, POUM, Programa 13 punts, Queipo de Llano, Rebels, Requetés, Rereguarda, Sanjurjo, Txeques, Yagüe

Ex 4.

Test Guerra Civil

Selectivitat 2025

10 minuts

Context històric: Heu format part de les Brigades Internacionals a Catalunya durant la Guerra Civil. Quan torneu al vostre país voleu explicar els fets al vostre entorn. Responeu a les qüestions següents triant la resposta que s'ajusti més bé al que heu viscut.

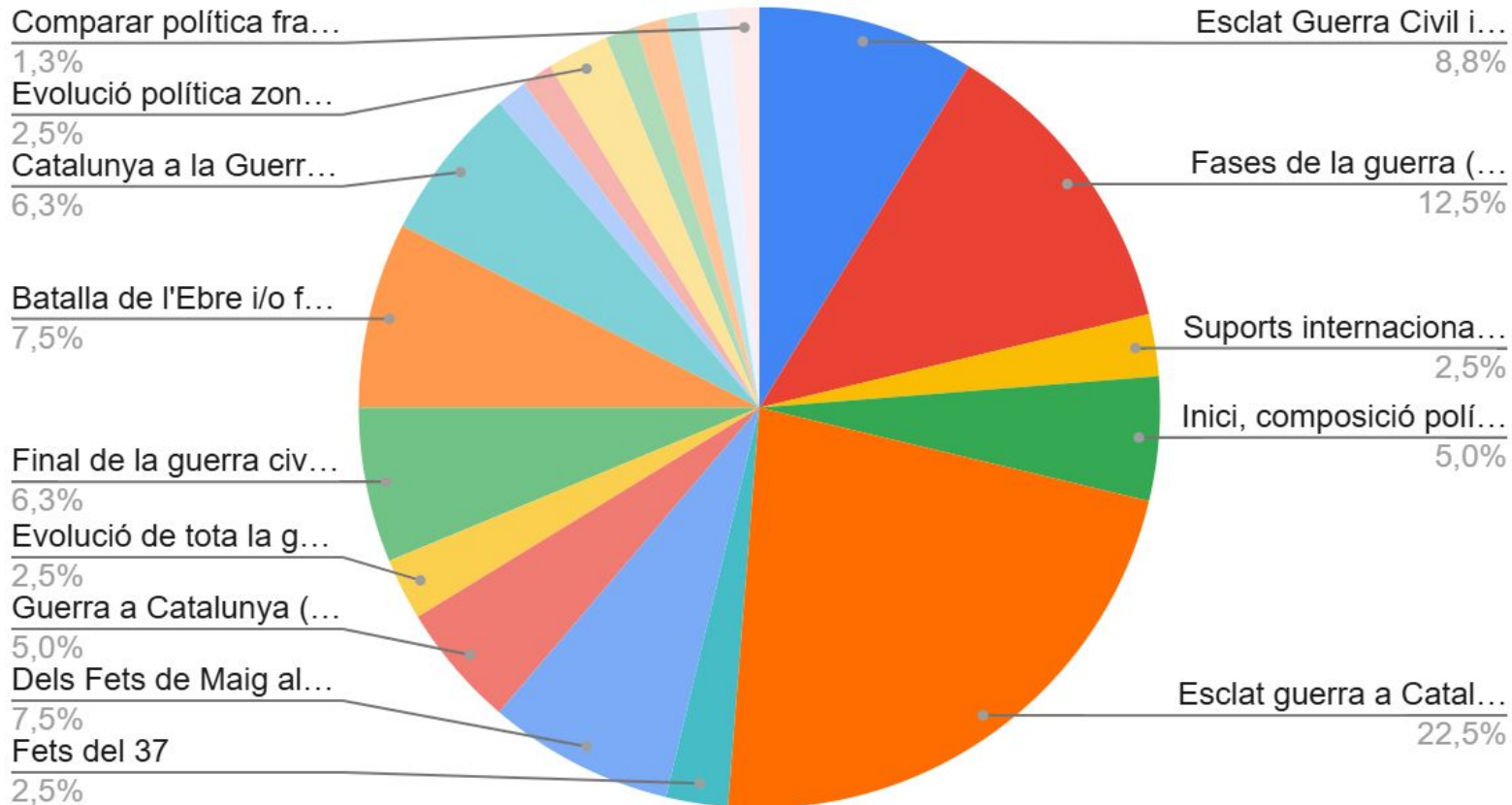
- 4.6. El factor militar que va permetre el bombardeig de diverses ciutats catalanes va ser
- a) la inexistència de bateries antiaèries.
 - b) la situació estratègica de l'aviació italiana a l'illa de Mallorca.
 - c) el fet que els republicans no tenien aviació.
 - d) el concurs decisiu de l'aviació alemanya.
- 4.7. La dirigent anarquista catalana que va arribar a ser ministra de Sanitat i Assistència Social en el Govern republicà es deia
- a) María de Maeztu.
 - b) Frederica Montseny.
 - c) Dolores Ibárruri.
 - d) Francesca Bonnemaison.

- 4.8. El nom que va adoptar l'enfrontament viscut el 1937 als carrers de Barcelona entre dues concepcions sobre la guerra i el canvi polític va ser
- a) *processos de Barcelona.*
 - b) *fets de la Fatarella.*
 - c) *fets del Palau Sant Jordi.*
 - d) *fets de Maig.*
- 4.9. Un dels organismes principals del poder popular a Catalunya després de l'intent de cop d'estat va ser
- a) el Bloc Obrer i Camperol.
 - b) el Comitè Central de Milícies Antifeixistes.
 - c) l'Ajuntament de Barcelona.
 - d) la Comissió d'Indústries de Guerra.
- 4.10. Les tropes franquistes van entrar a Catalunya per primer cop
- a) el gener del 1939 per Barcelona.
 - b) el 19 de juliol de 1936 per Barcelona.
 - c) entre el març i l'abril del 1938 per Lleida.
 - d) a començaments del 1937 per l'Ebre.

ESTADÍSTIQUES 2010-2025

Guerra Civil

Esclat Guerra Civil i resistència a BCN i Madrid	7
Fases de la guerra (evolució militar)	10
Suports internacionals dels 2 bàndols i 2 batalles	2
Inici, composició política i social dels bàndols i esclat revolucionari a zona republicana o a les dues zones	4
Esclat guerra a Catalunya, milícies antifeixistes, repressió fins els Fets de Maig (37), col.lectivitacions	18
Fets del 37	2
Dels Fets de Maig al final de la Guerra a Catalunya	6
Guerra a Catalunya (1937)	4
Evolució de tota la guerra a Catalunya (fronts, batalles i bombardeigs)	2
Final de la guerra civil a Catalunya i/o Espanya + causa de la derrota republicana	5
Batalla de l'Ebre i/o fases ocupació franquista a Catalunya	6
Catalunya a la Guerra Civil (vida quotidiana, fets bèl.lics, col.lectivitacions...)	5
Exèrcit popular del 36 al 39	1
Evolució política de l'Espanya de Franco durant la GC	1
Evolució política zona republicana durant la GC	2
Evolució política a les 2 zones	1
Repressió franquista i republicana (terror blanc/roig) + aixecament a Catalunya	1
Violència a la rereguarda republicana	1
Explicar diversos fets de la guerra (fets de Maig, etapa final, unificació carlins...)	1
Comparar política franquista amb republicana (banderes)	1

Vídeos resum

Selectivitat

- 1. EL PREÀMBUL DE LA GUERRA
- 2. LA INSURRECCIÓ MILITAR
- 3. L'AJUDA EXTERIOR
- 4. PRIMERS MESOS DE GUERRA (1936)
- 5. LA REVOLUCIÓ DINS LA REVOLUCIÓ (1937)
- 6. FRACTURA DEL TERRITORI REPUBLICÀ (1938)
- 7. EL FINAL DE LA GUERRA (1939)
- 9. CAUSES DE LA GUERRA CIVIL
- 9. CONSEQÜÈNCIES DE LA GUERRA CIVIL